

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет психології
Кафедра психології розвитку

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

АКСІОПСИХОЛОГІЯ

Освітньо-наукова програма: Психологія

Спеціальність: 053 – Психологія

Галузь знань: 05 – Соціально-поведінкові науки

рівень вищої освіти третій (освітньо-науковий) рівень

ступінь вищої освіти доктор філософії

Затверджено на засіданні кафедри
психології розвитку
Протокол № 1 від “26” серпня 2021 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Компетентності
5. Результати навчання
6. Організація навчання курсу
7. Система оцінювання курсу
8. Політика курсу
9. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Аксіопсихологія
Рівень вищої освіти	третій (освітньо-науковий) рівень (PhD)
Викладач (-і)	Карпенко З.С.
Контактний телефон викладача	+380674951322
E-mail викладача	karpenkozs@ukr.net; zinoviia.karpenko@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Нормативна дисципліна
Обсяг дисципліни	3 кредити – 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	d-learn.pnu.edu.ua
Консультації	Кожний перший понеділок місяця 14:00-15:30
2. Анотація до курсу	
Предметом вивчення навчальної дисципліни «Аксіопсихологія» є суміщений – телеологічний і каузальний модули холистичної – аксіопсихологічної – концепції розвитку особистості. Обґрунтовується історична логіка появи психології аксіогенезу особистості як інтегрального проекту пост-постмодерністських персонологічних студій, що несуперечливим чином інтегрує телеологічне тлумачення і причинно-наслідкове пояснення в герменевтичному форматі принципу інтегральної суб'єктності зі специфічною ціннісно-сисловою представленистю його семантичного змісту на різних рівнях індивідуальної екзистенції людини. Закріплюються знання про гносеологічні й епістемологічні джерела психології аксіогенезу особистості; культурно-історичні, психодинамічні й рефлексивно-феноменологічні ракурси дослідження аксіопсихічних феноменів та процесів персонального аксіогенезу; передбачається опанування поняттєво-термінологічного тезаурусу аксіологічної психології особистості та логічного каркасу семантичних трансформацій базових концептів цієї навчальної дисципліни. Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів: 1. Гносеологічні й епістемологічні джерела аксіопсихології. 2. Холистична концепція психології аксіогенезу особистості.	
3. Мета та завдання курсу	
Метою викладання навчальної дисципліни “Аксіопсихологія” є: вивчення гносеологічних джерел психології аксіогенезу особистості; розуміння аспірантами логіки постановки аксіопсихології розвитку особистості; формування поняття про предмет і метод психології персонального аксіогенезу; розвиток умінь здійснювати аксіопсихологічну реінтерпретацію розвивально-корекційних технологій з оптимізації аксіогенезу особистості. Основними завданнями вивчення дисципліни “Аксіопсихологія” є: ознайомлення з епістемологічним корпусом аксіологічно-зорієнтованих психологічних концепцій розвитку особистості; конкретизація культурно-історичного, психодинамічного і феноменологічно-рефлексивного модусів психології аксіогенезу особистості; здійснення герменевтичної реконструкції вікових періодів аксіогенезу в інтерпретаційному форматі принципу інтегральної суб'єктності; холистичне бачення рівнів розвитку суб'єктності, смислових переживань, моральних позицій та життєвих стилів, захисних механізмів і копінг-стратегій, хронотопних режимів функціонування ціннісно-сислової свідомості особистості, аксіопсихологічного канону персонального вчинку тощо; тлумачення аксіогенезу як результату культурно-історичного успадкування й екзистенційно-феноменологічного конструювання; опанування діалогічними механізмами персонального аксіогенезу; володіння різними рівнями міжособистісного спілкування та здатністю до	

аксіопсихологічної реконструкції стратегій розв'язання міжособистісних конфліктів.	
4. Компетентності	
ЗК6. Здатність формувати дослідницьке поле власного наукового дослідження відповідно до сучасної парадигми наукового знання з урахуванням історії виникнення і трансформації предмета психології аксіогенезу особистості. ЗК10. Здатність до розуміння предметної галузі та розуміння професійної діяльності за спеціальністю з урахуванням телеологічного, культурно-історичного, психодинамічного, екзистенційно-феноменологічного, психотерапевтичного, діалогічного, освітнього вимірів аксіопсихології. СК1. Здатність виокремлювати, систематизувати, розв'язувати та прогнозувати актуальні психологічні проблеми, чинники та тенденції функціонування й розвитку особистості, груп і організацій на різних рівнях психологічного дослідження (можливості застосування аксіопсихологічної герменевтики для визначення критеріїв психічного здоров'я, доцільності та ефективності різноманітних психотерапевтичних інтервенцій, розвивально-корекційних і виховних впливів, реалізації освітньої та культурної політики держави). СК4. Здатність до розробки та застосування відповідної методології, визначення стратегії та плану дій для дослідження/вирішення актуальної наукової/прикладної /практичної проблеми в галузі психології (розрізнати теоретико-методологічні підходи до вивчення розвитку ціннісно-сислової сфери особистості та давати їм кваліфіковану оцінку; налагоджувати розвивальну діалогічну взаємодію й запроваджувати освітній діалог у практику навчання і виховання; експлікувати суспільні цінності й особистісні смисли психічних феноменів різного рівня організації та модальності; застосовувати прийом феноменологічного відцентрування з метою емпатійного розуміння і сутнісної редукції автентичних особистісних смислів). СК5. Здатність до розробки та вирішення дослідницьких задач з психології розвитку та соціальної психології в межах різних наукових парадигм (наприклад, подавати аксіопсихологічне трактування соціалізації особистості як формування якостей «Великої п'ятірки», здійснювати аксіопсихологічну реконструкцію соціетальних феноменів, притаманних різним етнокультурним спільнотам тощо). СК6. Здатність планувати та здійснювати психологічний супровід особистості в різних умовах діяльності та розвитку на підставі результатів теоретичного/емпіричного дослідження (наприклад, розкривати ціннісні підстави неврозу та шляхи їх долання, здійснювати аксіопсихологічну реінтерпретацію різних психотерапевтичних практик: експресивної терапії, трансактного аналізу, гештальт-терапії, позитивної терапії, бібліотерапії, схема-терапії, терапевтичної метафори; володіти соціально-психологічними засобами розвитку аксіосфери особистості).	
5. Результати навчання	
ПР13. Вільно презентувати та обговорювати результати досліджень, наукові та прикладні проблеми іноземною мовою, кваліфіковано відображати результати досліджень англійською мовою у наукових публікаціях у провідних міжнародних наукових виданнях. ПР16. Формулювати і перевіряти гіпотези, шукати шляхи розв'язання наукових проблем в обраній сфері; використовувати для обґрунтування висновків належні докази, зокрема, результати теоретичного аналізу, експериментальних досліджень (опитувань, спостережень тощо). ПР17. Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел на основі сучасних методологій наукової діяльності з використанням інформаційно-комунікаційних (цифрових) технологій.	
6. Організація навчання курсу	
Обсяг курсу	
Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	20
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18

самостійна робота			54		
Ознаки курсу					
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)		Нормативний / вибірковий	
1	053 – Психологія	2		Нормативний	
Тематика курсу					
Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год	Вага оцінок и	Термін виконання
Тема 1. <u>Гносеологічні джерела аксіопсихології.</u> Постановка проблеми в епістемологічному ракурсі. Телеологічний підхід у західній персонології. Аксіологічна проблематика у вітчизняній психології розвитку	2 лекції, 1 семінарське заняття	Основна: 1, 3 – 6, 10 – 13. Додаткова : 1, 12.	Фронтальне опитування, колективне обговорення, дискусія на семінарському занятті № 1. Тестування 1.	До 20 балів (10 + 10)	3-й тиждень
Тема 2. <u>Культурно-історичне пояснення аксіопсихіки й аксіогенезу особистості.</u> Інтеріоризація суспільних цінностей як механізм породження смислових утворень особистості. Нормо- і культуро-відповідні аспекти персонального аксіогенезу.	1 лекція, 1 семінарське заняття	Основна: 3 – 5. Додаткова : 2, 3, 10, 13.	Фронтальне опитування, колективне обговорення, дискусія на семінарському занятті № 2. Тестування 2.	До 20 балів (10 + 10).	5-й тиждень
Тема 3. <u>Психодинамічне тлумачення аксіопсихічних феноменів.</u> Глибинно- і вершиннопсихологічні механізми персонального	1 лекція, 1 семінарське заняття	Основна: 2, 4, 7, 11 – 13. Додаткова : 4, 7, 9, 11.	Фронтальне опитування, колективне обговорення, дискусія на семінарському занятті № 3.	До 20 балів (10 + 10).	7-й тиждень

аксіогенезу. Аксіопсихологічні траєкторії саморозвитку особистості. Тема 4. <u>Онтогенез ціннісної свідомості особистості</u> Поняття і види смыслових утворень особистості. Аксіогенез особистості як реалізація принципу інтегральної суб'єктності. Картографія суб'єктно-ціннісного трансцендування особистості. Тема 5. <u>Основні вектори аксіогенезу особистості.</u> Культурно- відповідні аспекти персонального аксіогенезу. Аксіопсихологічні траєкторії саморозвитку особистості. Аксіогенез у феноменологічній рефлексії та конструюванні особистості.	3 лекції, 3 семінарськ і заняття 3 лекції, 3 семінарськ і заняття	Основна: 4, 8, 11 – 13. Додаткова : 4, 5, 8. Основна: 1, 4, 8, 11 – 13. Додаткова : 4 – 6, 9, 10, 12 – 14.	Тестування 3. Виступ із тематичними повідомленнями (рефератами чи мультимедійним и презентаціями). Обґрунтувати теоретико- методологічну модель інтеграції цінностей у формат власного дисертаційного дослідження. Обговорення.	До 20 балів (10 + 10). До 20 балів	9-12-й тижні 13 – 16-й тижні
--	---	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--

7. Система оцінювання курсу					
Загальна система оцінювання курсу		Усне опитування (колоквиум, дискусія) з підсумковим тестуванням – до 20 балів. Тематичне повідомлення (реферат, мультимедійна презентація) – до 20 балів. Творча письмова самостійна робота (теоретико-методологічна модель) – до 20 балів.			
Вимоги до письмової роботи		Деталізуючи критерії та нормативи оцінювання знань з дисципліни «Аксіопсихологія», виходимо з умовного поділу помилок на власне помилки та недоліки. Помилками вважаються огріхи, допущені у відповідях, що спотворюють або зовсім змінюють зміст означення, положення, твердження. Якщо помилка повторюється в роботі, це свідчить про незнання або нерозуміння студентом певного положення і її вважають однією помилкою. Помилки свідчать про істотні прогалини в знаннях студента. Недоліками вважаються огріхи, які є наслідком неуважності або неохайності студента під час відповіді та мають другорядне значення. Три недоліки прирівнюються до однієї помилки. В оцінюванні відповідей встановлюються такі вимоги: «відмінно» виставляється, коли у відповіді допущено не більше одного недоліку; «дуже добре» та «добре» – коли в роботі помилок немає, але допущено не більше трьох недоліків, що прирівнюються до помилки; «задовільно» – коли в роботі допущено не більше чотирьох недоліків або зроблено дві помилки; «достатньо», коли в роботі допущено більше трьох помилок, «незадовільно» – коли в роботі допущено більше чотирьох помилок, бали 0-0,9 – коли в роботі			

	немає правильно виконаних завдань без помилок і недоліків й така робота не зараховується.
Семінарські заняття	В оцінюванні усних чи письмових відповідей та тестових завдань враховується: повнота знань (чи знає студент матеріал з даної теми в загальному аспекті); якість знань (як глибоко розуміє студент теоретичний і практичний зміст усіх понять; наскільки свідомо було засвоєно основні поняття й правила); вміння застосовувати набуті знання до розв'язання практичних завдань; знання основних положень стандартів, правильність використання термінології; вміння викласти засвоєний матеріал правильною літературною мовою. Оцінка «відмінно» виставляється студенту, який під час формулювання відповіді застосовує творчий підхід, самостійне залучення знань, одержаних з додаткової літератури, узагальнює знання одержані під час вивчення дисципліни. Оцінка «відмінно» передбачає глибину засвоєння навчального матеріалу, культуру мислення й мовлення, вільне користування термінологією, вміння застосувати знання теоретичних основ на практиці. Студент дає свідомі, правильні, повні відповіді на поставлені запитання, точно формує означення й теоретичні положення. Студент, якому виставляється оцінка «відмінно», має виявити глибокі знання з предмета, загальний високий рівень грамотності, високу ерудицію. Оцінки «дуже добре» й «добре» виставляються студенту, який міцно засвоїв програмний матеріал, уміє грамотно його викласти, не допускає істотних помилок у формулюванні відповідей на запитання, вільно оперує навчальним матеріалом із дисципліни, знає наукову й довідкову літературу з проблем навчальної дисципліни. Різниця порівняно з найвищим балом виявляється в тому, що знання студентів мають характер обмеженості, не виявляється рівень творчого володіння навчальним матеріалом, немає достатньої самостійності в аргументації відповідей. Студент глибоко й свідомо розуміє теоретичний матеріал, але нечітко формулює правила, допускає недоліки, які може самостійно виправити. Культура мови висока. Оцінки «задовільно» й «достатньо» ставляться за низький рівень якості засвоєння теоретичних знань, але виявлену здатність дати неповні відповіді на всі поставлені запитання. Студент виявляє теоретичні знання, демонструє певну самостійність у викладенні навчального матеріалу, проте робить це поверхнево із застосуванням певних штампів у відповідях, висновки сформульовані вузько. Не повністю ознайомлений з додатковою навчальною літературою. Має обмежені знання фактичного

	матеріалу, допускає суттєві неточності в формулюваннях, порушує послідовність у викладенні навчального матеріалу. Студент допускає помилки у відповідях, неправильно формулює те чи інше положення, після вказівок і зауважень викладача частину помилок і недоліків не може самостійно виправити. Культура письмового та усного мовлення, точність викладення мають певні вади, хоча і є мінімально достатніми. Оцінки «незадовільно» й «неприйнятно» виставляються студентові, який не засвоїв значної частини програмного матеріалу, допускає істотні помилки в формулюванні відповідей на запитання, на окремі з них не дає відповіді. Не здатен використати наявні знання програмного матеріалу на практиці. Студент не володіє навчальним матеріалом, формально відповідає на окремі запитання, йому важко відповісти на додаткові запитання.
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання всіх передбачених цим силабусом і робочою навчальною програмою дисципліни завдань є умовою допуску до іспиту. Підсумкова оцінка з дисципліни «Аксіопсихологія» розраховується як сума оцінок за складання змістових модулів (всіх видів передбачених форм завдань/контролю за самостійною роботою студентів). Допускається відтермінування не більше як на 3 тижні здача завдань, передбачених вищезазначеними документами.
8. Політика курсу	
Політика курсу спрямована на розвиток вищої освіти в Україні, що ґрунтується на засадах гуманізму, демократизму, національної самосвідомості та міжнаціональної толерантності, й передбачає імплементацію базових принципів студентоцентрованого підходу до навчання студентів. Пріоритетними напрямками організації освітнього процесу є формування світогляду майбутніх фахівців (відкрита комунікація, обмін думками тощо), розвиток креативності, створення оптимальних умов для їх самореалізації, інтеграція неформальної освіти в формальну, широке застосування інформаційних технологій, впровадження дистанційної форми навчання, діджиталізація освіти та реалізація принципів STEM-освіти. У процесі навчання використовуються такі методи: лекція (ознайомлювальна, проблемно-пошукова, узагальнювальна); моделювання (образно-символічне, концептуальне, графологічне, структурно-логічне); компаративний аналіз; метод наукового проєктування; евристична бесіда; маєвтичний діалог; метод міждисциплінарних аналогій; опрацювання першоджерел; індивідуальні консультації; «Мозковий штурм». Самостійна робота аспірантів відбувається шляхом опрацювання текстів лекцій викладача, рекомендованої літератури (підручників, навчальних посібників, довідкових джерел, монографій, публікацій у науковій періодиці, електронних ресурсів) з наступним складанням анотацій, рецензій, тез, структурно-логічних схем, конспектуванням тощо. Підготовка реферату з обраної теми передбачає складання плану і розкриття його складових частин (вступ, основна частина, висновки) аналогічно структурі наукової статті. Особливо цінується компаративний аналіз, наведення раціональних аргументів на обстоювання власної позиції. Заохочується наукова чесність, що проявляється в повазі до	

чужої інтелектуальної власності, коректності посилань і цитувань. Результати індивідуальних творчих завдань оформляються в паперовій та електронній формі, виступи супроводжуються мультимедійною презентацією.

Серед методів контролю використано: тематичне повідомлення (реферат, презентація), творчу письмову самостійну роботу (конструювання авторської теоретико-методологічної моделі дослідження); фронтальне усне опитування (колоквіум, дискусія), тестування.

9. Рекомендована література

Основна

1. Балл, Г. О. Психология в радиогуманистической перспективе: Избранные работы [Текст]: монография К. : Основа, 2006. – 408 с.
2. Бех, І. Д. Особистість у просторі духовного розвитку [Текст]: навч. посібник / І. Д. Бех. – К. : Академвидав, 2012. – 256 с.
3. Знаков, В. В. Ценностные основания психологической науки и психология ценностей / В. В. Знаков, Г. В. Залевский и др. – М. : Изд-во "Институт психологии РАН", 2008. – 344 с.
4. Карпенко, З. Аксіологічна психологія особистості / З. С. Карпенко. – Івано-Франківськ : Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2018. – 720 с.
5. Леонтьев, Д. А. Психология смысла: природа, строение и динамика смысловой реальности / Д. А. Леонтьев. – М. : Смысл, 1999. – 487 с.
6. Лэйси, Х. Свободна ли наука от ценностей? Ценности и научное понимание / Х. Лейси. – М. : Логос, 1008. – 360 с.
7. Носенко, Е. Л. Позитивні цінності як чинник особистісного розвитку суб'єктів навчання [Текст] : монографія / Е. Л. Носенко, Р. О. Труляев. – К. : Освіта України, 2014. – 192 с.
8. Радчук, Г. К. Аксіопсихологія вищої школи / Г. К. Радчук. – Тернопіль: ТНПУ, 2014. – 380 с.
9. Рибалка, В. В. Аксіологічні основи психологічної культури особистості : навчально-методичний посібник / В. В. Рибалка. – К. : ІОД, Інфосистем, 2009. – 326 с.
10. Розов, Н. С. Ценности в проблемном мире: философские основания и социальные приложения конструктивной аксиологии / Н. С. Розов. – Новосибирск : Изд-во Новосиб ун-та, 1998. – 291 с.
11. Слободчиков, В. И. Основы психологической антропологии. Психология развития человека. Развитие субъективной реальности в онтогенезе : монография / В. И. Слободчиков, Е. И. Исаев. – Москва : Школьная пресса, 2000. – 421 с.
12. Татенко, В. А. Психология в субъектном измерении / В. А. Татенко. – К. : Видавничий центр «Просвіта», 1996. – 404 с.
13. Фурман, А. А. Психологія особистості: ціннісно-орієнтаційний вимір / А. А. Фурман. – Одеса : ОНПУ; Тернопіль : ТНЕУ, 2016. – 312 с.

Додаткова

1. Балл, Г. О. Орієнтири сучасного гуманізму (в суспільній, освітній психологічній сферах). – К. : Рівне: Видавець Олег Зень, 2007. – 172 с.
2. Бех, І. Д. Виховання особистості : підручник / І. Д. Бех. – К. : Либідь, 2008. – 848 с.
3. Бобнева, М. И. Ценностные приоритеты личности и группы: социально-психологические исследования / М. И. Бобнева. – М., 1995. – 238 с.
4. Гуляс, І. А. Аксіопсихологічне проєктування життєвих досягнень особистості: монографія / І. А. Гуляс. – Київ : «Видавництво Людмила», 2020. – 448 с.
5. Карпенко, З. С. Герменевтика психологічної практики [Текст]: монографія / З. С. Карпенко. – К. : РУТА, 2001. – 160 с.
6. Климишин, О. І. Психологія духовності особистості : християнсько-орієнтований

підхід / О. І. Климишин. – Івано-Франківськ : Гостинець, 2010. – 440 с.

7. Низовских, Н. А. Человек как автор самого себя / Н. А. Низовских. – М. : Смысл, 2007. – 255 с.

8. Психологічна культура: види, інваріанти, розвиток : монографія / кол. авт.. ; відп. ред. Г. Є. Улунова. – Суми : ВВП «Мрія», 2014. – 404 с.

9. Психологія особистості. – 2012. – № 1 (3). – 236 с.

10. Рибалка, В. В. Психологія честі та гідності особистості : культурологічні та аксіологічні аспекти : науково-методичний посібник / В. В. Рибалка. – Київ-Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2010. – 382 с.

11. Савчин, М. В. Духовний потенціал людини / М. В. Савчин. – Івано-Франківськ : Вид-во «Плай» Прикарпатського ун-ту, 2001. – 203 с.

12. Серый, А. В. Психологические механизмы функционирования системы личностных смыслов / А. В. Серый. – Кемерово : Кузбасс-вузиздат, 2002. – 183 с.

13. Шамне, А. В. Теорія та практика психосоціального розвитку у підлітково-юнацькому віці 6 монографія / А. В. Шамне. – К. : ТОВ ВНП «Інтерсервіс», 2015. – 488 с.

14. Żuk G. (2016). *Edukacja aksjologiczna. Zarys problematyki [Axiological education. Outline of the problem]*. Lublin: Wydawnictwo uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej [in Polish].

Викладач

Карпенко З. С.